

મંગલમય કહાન

ભાગ - ૧

પરમ પૂજ્ય શ્રી કહાન ગુરુદેવશ્રીની આદર્શમય જીવનગાથા...

મંગલમય કહાન

જેઓશ્રીનો જન્મ ભરતક્ષેત્રના ભવ્ય ભક્તોના જન્મ-મરણના અભાવનું કારણ બન્યો છે એવાં સ્વાનુભૂતિવિભૂષિત, પ્રાતઃસ્મરણીય, પરમ તારણહાર, મંગલમય, કહાન ગુરુદેવશ્રીનો પૂર્ણતાને લક્ષે શરૂઆત કરવાની પ્રેરણા આપતો કલ્યાણકારી ઉપદેશ આપણે સૌ અંતરના ભક્તિભાવભીનાં ઉલ્લાસ-ઉમંગ-ઉત્સાહથી સાંભળીએ છીએ અને સાધનાના પંથે અગ્રસર થવા પ્રયત્નશીલ છીએ. તેઓશ્રીનો આ, તેમ જ અન્ય અનંત અનુપમ ઉપકારો છે. તે વાણીથી કેમ વર્ણવી શકાય? છતાં ભક્તિગીતો દ્વારા તેઓશ્રીનાં અલૌકિક ઉપકારો અને અનુકરણીય ગુણગીતો ગાવાનો તેમજ તેઓશ્રીનાં આદર્શમય જીવનગાથા વર્ણવાનો વિનમ્ર પ્રયાસ કરીએ છીએ, જે વડે તેઓશ્રીનાં પાવન ચરણકમળમાં ભાવનાથી રંગાયેલા, ભક્તિથી ભીંજાયેલા ભાવપુષ્પોને અર્પણ કરીએ છીએ.

તો પ્રસ્તુત છે ભક્તિગીત: મંગલમય કહાન

ભાવિના ભગવાન એવા પરમ કૃપાળુ ગુરુદેવશ્રીએ આ કાળમાં, આ ક્ષેત્રે, જ્ઞાનની આ રેલમછેલ કઈ રીતે કરી ? જ્ઞાનનો ભંડાર ક્યાંથી લાવ્યા કે જેથી આત્મવૈભવ ખુલ્લો કર્યો ? શ્રુતલબ્ધિવંત ગુરુદેવશ્રીનાં ગુરુ કોણ હતાં ? આવી જિજ્ઞાસા જો થતી હોય તો તેનું સમાધાન એ છે કે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી ભૂતકાળના ભવમાં મહાવિદેહક્ષેત્રમાં રાજકુમાર તરીકે હતાં. ત્યાં તેઓશ્રી નિયમિતપણે જીવંતસ્વામી શ્રી સીમંધરભગવાનની વાણી સુણવા જતાં હતાં અને ત્યાંથી જ્ઞાનનો ભંડાર નિજ અંતર આત્મામાં ભરીને અહીં આવ્યા હતાં ને જ્ઞાનની રેલમછેલ કરી, જ્ઞાનવૈભવ ખોલ્યો. આ રીતે વ્હાલા વિદેહનાથ શ્રી સીમંધરભગવાન ગુરુદેવશ્રીનાં ગુરુ છે. તો ચાલો, આપણે સૌ ગુરુદેવશ્રીની ભક્તિ-સ્તુતિ કરીએ તે પહેલાં ગુરુનાં પણ ગુરુ એવા શ્રી સીમંધરનાથનું આનંદકારી સ્મરણ કરીએ.

પરમોપકારી કહાન ગુરુદેવશ્રી તથા પ્રશમમૂર્તિ ભગવતીમાતાની સાધનાભૂમિ સુવર્ણપુરીધામના જિનમંદિરમાં બિરાજમાન કેવળજ્ઞાનસુપ્રભાતસ્વરૂપ શ્રી સીમંધરપ્રભુનાં દર્શન કરતાં જ રોમાંચ ખડા થઈ જાય છે, ભાવના ઉલ્લસીત થાય છે અને ભક્તિ ઉછળે છે : હે નાથ ! આપશ્રીએ કેવી આત્મધ્યાનની ધૂન જગાવી છે ! જગતમાં ક્યાંય પરિભ્રમણ કરવા જેવું નથી એવું જાણી પદ્માસને બિરાજમાન છો. કરવાયોગ્ય કાંઈ હોય તો આત્મસાધના છે, તે સિવાય બીજું કાંઈ કરવા જેવું નથી. આમ માની આપશ્રીએ હાથ ઉપર હાથ ધર્યો છે. આપશ્રીની નાસાગ્ર દ્રષ્ટિ એમ જાહેર કરે છે કે વિશ્વમાં જોવા-જાણવા જેવો જો કોઈ હોય તો તે છે આનંદમૂર્તિ નિજ શુદ્ધાત્મા. તથા આપશ્રીએ શુદ્ધોપયોગરૂપી અગ્નિમાં રાગ-દ્વેષરૂપી ઇંધણને બાળી નાખ્યા છે. હે પ્રભો ! આપશ્રીનાં ચરણોમાં સવિનય વંદન કરું છું.

દેખોજી સીમંધરસ્વામી, કૈસા ધ્યાન લગાયા હૈ;
કર ઉપર કર સુભગ વિરાજે, આસન ચિર ઠહરાયા હૈ... દેખોજી .. ટેક

જગતવિભૂતિ ભૂતિસમ તજકર, નિજાનંદ પદ ધ્યાયા હૈ;
સુરભિત શ્વાસા આશાવાસા, નાસા દ્રષ્ટિ સુહાયા હૈ ... દેખોજી .. ૧

કંચન વરન ચલૈ મન રંચ ન, સુરગિરિ જ્યોં ચિર થાયા હૈ;
જાસપાસ અહિ મોર મૃગી હરિ, જાતિ વિરોધ નશાયા હૈ ... દેખોજી .. ૨

સુધ ઉપયોગ હુતાસનમેં જિન, વસુવિધિ સમિધ જલાયા હૈ;
શ્યામલિ અલિકાવલિ સિર સોહૈ, માનો ધૂઆં ઉડાયા હૈ... દેખોજી .. ૩

જીવન મરન અલાભ લાભ જિન, સબકો નાશ બનાયા હૈ;
સુરનરનાગ નમહિં પદ જાકે, 'દૌલ' તાસ જસ ગાયા હૈ... દેખોજી .. ૪

જીવંતસ્વામી વિદ્યમાન નિજ દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવની સીમા ધરનાર શ્રી સીમંધરદેવનું સ્મરણ કર્યું. હવે આપણે જોઈએ કે પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી અહીંયા ભરતક્ષેત્રમાં પધાર્યા ત્યારે અહીંની પરિસ્થિતિ કેવી હતી, આ ભારતવર્ષમાં ચારે બાજુ શું નજરે પડતું હતું, શું સાંભળવા મળતું હતું.

જ્યાં જોઉં ત્યાં નજર પડતાં, રાગ ને દ્વેષ હા ! હા !
 જ્યાં જોઉં ત્યાં શ્રવણ પડતી, પુણ્ય ને પાપ ગાથા.
 જિજ્ઞાસુને શરણ સ્થળ ક્યાં ? તત્ત્વની વાત ક્યાં છે ?
 પૂછે કોને પથ પથિક જ્યાં, આંધળા સર્વ પાસે.
 એવા એ કળિકાળમાં જગતનાં, કંઈ પુણ્ય બાકી હતાં;
 જિજ્ઞાસુ હૃદયો હતાં તલસતાં, સદ્વસ્તુને ભેટવા.
 એવા કંઈક પ્રભાવથી ગગનથી, ઓ કહાન ! તું ઊતરે;
 અંધારે ડૂબતા અખંડ સત્ને, તું પ્રાણવંતું કરે.

ઉપકારી ગુરુદેવશ્રીએ આ ભરતભૂમિને પાવન કરી તે અરસામાં ચારે દિશામાં જ્યાં જોઈએ ત્યાં, આત્માનું અત્યંત બૂરું કરનાર હોવા છતાં, કામભોગસંબંધી કથા જ અર્થાત્ રાગ-દ્વેષ કરવા અને તેના ફળરૂપ હર્ષ-શોક ભોગવવા એવી વાત જ સાંભળવા મળતી હતી. જીવોને તેનો જ પરિચય હતો અને નિરંતર આકુળતાનો જ અનુભવ કરતાં હતાં. ત્યારે સંસારરૂપી સાગર તરવા માટે જિનવાણીરૂપી નૌકા તો હતી, પણ નાવના સાચા સુકાની ક્યાં હતાં ? જિજ્ઞાસુને શરણ મળે એવું કોઈ સ્થળ પણ ન હતું અને કોઈની પાસે સુખની પ્રાપ્તિ કરાવે એવી તત્ત્વની વાત પણ ન હતી. બધા જ અજ્ઞાનથી અંધ હતાં. આવા સમયમાં આપણા કોઈ મહાન પુણ્યોદયે અને સત્પ્રાપ્તિની અંદરમાં ઝંખના-તલસાટ-ધગશ-જિજ્ઞાસા હતી તેના કારણે, ભરતક્ષેત્રના આર્યખંડના ભારતદેશના ઉમરાળાધામે કહાન ગુરુદેવશ્રી પધાર્યા.

પંખી ઉડતા'તાં હતી એક આશડી, તરસ્યું છીપે જો મળે મીઠી વીરડી... ૧
 અંઝવાના જળથી છીપી નહિ તરસડી, એવા મિથ્યા નીરની જ્યારે ખબરું પડી... ૨
 તરસ્યા જીવોને સત્ય વાટ સાંપડી, કે ખારા સમુદ્રે એ છે મીઠી વીરડી... ૩
 આત્મધર્મ બોધ્યો છીપાવી તરસડી, અજ્ઞાન સમુદ્રે છો કહાન જ્ઞાન વીરડી... ૪

સાચા તત્ત્વજ્ઞાનના પિપાસુ જીવોને એક આશા હતી કે જો જ્ઞાનની મીઠી વીરડી મળે તો અમારી તરસ છીપે. પણ ચારે બાજુ—જ્યાં નજર નાખીએ ત્યાં— અંઝવાના જળ સમાન મિથ્યાત્વ જ છવાયેલું દેખાતું હતું અને અજ્ઞાનનો ખારો સમુદ્ર ફેલાયેલો જણાતો હતો. તેવામાં અજ્ઞાનના ખારા સમુદ્ર વચ્ચે એક જ્ઞાનવીરડી દેખાણી, જેણે આત્મજ્ઞાન વડે તત્ત્વપિપાસુ જીવોની તરસ છીપાવી. એ કહાન જ્ઞાનવીરડીનું ભરતક્ષેત્રમાં અવતરણ થતાં, તેના મંગલકારી—આનંદકારી પધરામણીના સૂચક મંગલ મીઠાં સ્વપ્નાં પણ માતા ઉજમબાને આવવા લાગ્યાં. ઉજમબા માતા ક્યારેક ઝબકીને જાગી જતાં ને વિચારે ચડી જતાં કે એવા તે કેવા મહાત્મા કુંખે આવ્યા છે, જેનાથી અમારો જન્મ-અવતાર સફળ થયો ! આવી સુંદર ભાવના અને વિચારોમાં આનંદમય દિવસો પસાર થાય છે અને એક દિવસ વિક્રમ સંવત ૧૯૪૬ ના વૈશાખ સુદ બીજ ને રવિવારે પિતા મોતીચંદભાઈનું આંગણું પાવન-પવિત્ર બને છે, ઘરમાં દિવ્ય પ્રકાશ થાય છે, આકાશમાં દુંદુભિ વાગવા લાગે છે અને..

માતાને સ્વપ્નાં લાધ્યાં ને ઝબકીને જાગ્યાં ઉજમબા,
 સ્વપ્નાં એ મીઠડાં લાગ્યાં ને દુંદુભિ વાગ્યાં ઉજમબા... માતાને.. ૧

જોયું હૃદયમાં જાગી ને નીંદડી ત્યાગી ઉજમબા,
 કુંખે આવ્યા છે બડભાગી ને ભાવઠ ભાંગી ઉજમબા... માતાને.. ૨

માતાને ઉછરંગ આવ્યો ને સંદેશો સુણાવ્યો ઉજમબા,
માતાપિતાને હર્ષ ન માયો, જોષીને તેડાવ્યો ઉજમબા... માતાને.. ૩

જોષીએ જોષ એમ જોયા ને મનડાં મોઘ્યાં ઉજમબા,
કાં કોઈ નગરીનો રાયા કે જગતારણહારો ઉજમબા... માતાને.. ૪

મીઠડાં ફળ એમ સુણ્યાં ને ઉછરંગ આવ્યા ઉજમબા,
પરમ પુરુષ એ જન્મ્યાં ને તેજ ઉભરાણાં ઉજમબા... માતાને.. ૫

પૂનમના પૂર્ણ ચંદ્રમા સમાન શીતળ અને સૂર્યના તેજ સમાન દૈદીપ્યમાન તેજસ્વી બાળકની મુખમુદ્રા જોતાં જ માતા-પિતાનો હર્ષ સમાતો નથી, ઉભરાય છે. ઉભરાય જ ને ! અજ્ઞાન-અંધકારને ભેદીને જેઓશ્રીનાં જ્ઞાનકિરણો આખા વિશ્વભરમાં ફેલાવાના છે, ભવવનમાં ભૂલા પડેલા-ભટકતા ભરતક્ષેત્રના ભવ્ય ભક્તો માટે જેઓશ્રી ભોમિયા સમાન છે એવા મહાપુરુષનું આગમન થતાં કયા માતા-પિતાને હર્ષ ન થાય ! તેના ફળ સ્વરૂપે તુરંત જોષીને બોલાવવામાં આવે છે. જોષી જોષ જોઈને જાહેર કરે છે: આ કોઈ સામાન્ય બાળક નથી, અલૌકિક બાળક છે. તે ભવિષ્યમાં કાં તો કોઈ મહાનગરીનો રાજા થશે અથવા જગતનો તારણહાર મહાધર્માત્મા-જ્ઞાની થશે.

જોષીની આનંદભરી મંગલ જાહેરાત સાંભળી માતા- પિતા તેમ જ કુટુંબીજનો તો ઉલ્લાસથી નાચી ઉઠ્યાં, ઉમરાળાના નગરજનો પણ હર્ષવિભોર થઈ ગયાં. અરે! વૈશાખ મહિનાનો ધોમધખતો તાપ હોવા છતાં કુદરત પણ આનંદથી ડોલવા લાગી. હે ધર્મધુરંધર ગુરુદેવ ! ધન્ય છે આપશ્રીનાં માતાપિતા! ધન્ય છે તે ઉમરાળા ગામ કે જ્યાં આપશ્રીનાં પદપંકજ પડ્યાં ! અહો ! આપશ્રીનાં પાદથી સ્પર્શ પામેલી ધૂળ પણ ધન્ય છે.

ધન્ય ધન્ય શ્રી ઉમરાળા ગામ, પ્રગટ્યા ધર્મધુરંધર કહાન;
તારાં શાં શાં કરું સન્માન, જગમાં સત્ય પ્રકાશનહાર...

ઓગણીસ છેતાલીસ વરસે, વૈશાખ બીજ રવિવારે;
ઝળહળ જગમાં ભાનુપ્રકાશ, જન્મ્યા કહાનકુંવર ગુરુરાજ ... ધન્ય...
માતા ઉજમબા કુંખ નંદ, જન્મ્યા ભારતના આ ચંદ ... ધન્ય...

શોભે જન્મભૂમિનાં સ્થાન, જન્મ્યા લાડીલા ગુરુકહાન ... ધન્ય...
ધન્ય ધન્ય માતપિતા કુળ જાત, જન્મ્યા જગના તારણહાર ... ધન્ય...
મારા આતમના આધાર, જન્મ્યા જગના તારણહાર ... ધન્ય...

સીમંધર-સુત જન્મ્યા, ગગને વાજિંત્રો વાગ્યા;
ઇન્દ્રો આનંદમંગળ ગાય, જન્મ્યા કહાનકુંવર ગુરુરાજ ... ધન્ય...
માતા ઉજમબાના લાલ, જય જયકાર જગતમાં આજ ... ધન્ય...

કોઈ અવતારી મહા સત્પુરુષનો જન્મ આપણા ગામમાં થયો છે એવી વાત જેમ
જેમ ઉમરાળામાં ફેલાવા લાગી તેમ તેમ લોકોનાં ટોળેટોળાં વધામણા લઈને
જન્મવધાઈનાં ગીતો ગાતાં ગાતાં મોતીચંદ શેઠની ડેલીએ આવે છે. ચાલો, આપણે સૌ
પણ હોંશે – હોંશે જન્મ વધામણા કરીએ...

આજ મંગળ વધાઈ વાગતી રે, કહાન કુંવર જન્મ્યા અહો આજ..

આજ ગુરુજી પધાર્યા ભરતમાં રે..

ધન્ય ધન્ય ઉમરાળા ગામને રે, ધન્ય ધન્ય ઉજમબા માત.. આજ ગુરુજી....૧
ધન્ય માત પિતા કુળ જાતને રે, જેને આંગણ જન્મ્યા બાળ કહાન.. આજ ગુરુજી....૨
આજ તેજ થયા જન્મધામમાં રે, એના ભરતખંડમાં પ્રકાશ.. આજ ગુરુજી....૩
આજ આનંદ મંગળ ઘેર ઘેર થયા રે, ઠેર ઠેર અહો! લીલા લહેર..આજ ગુરુજી....૪

વૈશાખ સુદ બીજ ને વાર, ઉજમબા ઘેર કહાન પધાર્યા...
 ગર્જ્યા કુંદુભિના નાદ, ઉમરાળા ગામે કહાન પધાર્યા...
 ન માય આનંદ કુટુંબીજન હૈયે, ભાગ્યવાન મોતીચંદભાઈ... ઉજમબા..૧
 કહાનકુંવરનો જન્મ જ થતાં, ગંધોદક વૃષ્ટિ થાય... ઉજમબા..૨
 કહાનકુંવરનો જન્મ જ થતાં, મનવાંછિત કુદરત થાય... ઉજમબા..૩
 કહાન જનમતાં ભરતખંડ ડોલ્યું, જન્મ્યા અનુપમ કહાન... ઉજમબા..૪
 મોતીચંદભાઈ ઘેર નૃત્ય આજ થાય છે, ઘેર ઘેર મંગલ થાય... ઉજમબા..૫
 દેવ દેવેન્દ્રો મંગલ આજ ગાય છે, ભરતખંડમાં ડંકા થાય... ઉજમબા..૬

- જ્ઞાન : ભાઈ વૈરાગ્ય ! એ અલૌકિક બાળકનું શું નામ રાખવામાં આવ્યું ?
- વૈરાગ્ય : બંધુ જ્ઞાન ! તે બાળકુંવરની ઉગતા રવિ સમાન તેજસ્વી અને સાગર સમાન ગંભીર મુખમુદ્રા જોઈને 'કાનજી' નામ રાખવામાં આવ્યું. એ બાળ કાનજી જ્ઞાનકુંજમાં રમનારા બાળ મહાત્મા હતાં.
- જ્ઞાન : પછી માતાના લાડીલા બાળ કાનજી મોટા થતાં ભણવા ગયા હશે ને ?
- વૈરાગ્ય : હા, હા. તેણે લૌકિક અભ્યાસ તો કર્યો, પણ જૈન પાઠશાળાનો અભ્યાસ છોડીને નહીં હોં. પછી શું થયું તેની તને ખબર છે ?
- જ્ઞાન : હા ભાઈ ! કેમ નહીં ? તેર વર્ષની ઉંમર સુધી જન્મધામ ઉમરાળામાં રહ્યાં. પછી પિતાજી સાથે પાલેજ આવ્યાં. ત્યાં નવ વર્ષ રહ્યાં, જે દરમ્યાન પાંચ વર્ષ પોતે દુકાન ચલાવી અને તે પણ પ્રમાણિકપણે. ત્યારબાદ ૨૪ વર્ષની ઉંમરે આત્મહિતની ભાવનાથી વૈરાગ્યપૂર્વક સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયમાં દીક્ષા લીધી.

તેજ દેખીને માત મોઘ્યાં ને, કહાન નામ રાખ્યા ઉજમબા;
માતને કાનુડા પ્યારા કે, અજબ બાળ લીલા ઉજમબા...

પ્રભુ નિર્મળ બાળ લીલાએ, તું વધીયો વિવેક ભાવે;
રહેતો અંતરથી ઉદાસ, અદ્ભુત એવી તારી વાત...
ધન્ય ધન્ય શ્રી ઉમરાળા ગામ, પ્રગટ્યા ધર્મધુરંધર કહાન...

બાળકુંવર કહાન જુદા હતાં કોઈ, ખેલતા 'તા જ્ઞાનકુંજ માંહી...
ઉજમબા ઘેર કહાન પધાર્યા...
વીત્યા વીત્યા તે કાંઈ બાળકાળ વીત્યા, લાગી ધૂન આત્માની માંહી...
ઉજમબા ઘેર કહાન પધાર્યા...
વૈરાગી કહાને ત્યાગ જ લીધો, કાઢ્યું અલૌકિક કાંઈ...
ઉજમબા ઘેર કહાન પધાર્યા...

બાળ કુંવર કહાન એ લાડીલા રે, માત પૂરે કુંવરના કોડ...
કહાન ગુરુજી પધાર્યા ભરતમાં રે...
પ્રભુ પારણેથી આત્મનાદ ગાજતા રે, એની મુદ્રા અહો અદ્ભુત... કહાન...
કુંવર કહાને અપૂર્વ સત્ શોધિયું રે, એના વૈરાગ્ય તણો નહીં પાર... કહાન...

વૈરાગ્ય : પણ બંધુ ! તેઓશ્રીને સત્ય કેવી રીતે પ્રાપ્ત થયું ?

જ્ઞાન : સાંભળ વૈરાગ્ય ! દીક્ષા લીધા પછી આઠ વર્ષ બાદ એ સત્યશોધક
આત્માને મહા સમર્થ દિગંબર આચાર્ય શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય રચિત
સમયસાર પરમાગમ હાથમાં આવ્યું. તેના ઊંડા અભ્યાસથી

નિર્ગ્રંથ વીતરાગ સનાતન દિગંબર જૈનધર્મ જ સાચો માર્ગ છે એ યથાર્થ સત્યનો સ્વીકાર થયો અને ૪૫ વર્ષની વયે સોનગઢ – સુવર્ણપુરીમાં મહાવીર જયંતિના મંગલકારી દિવસે સંપ્રદાય પરિવર્તન કર્યું.

બન્ને સાથે : ધન્ય હો તેઓશ્રીનાં પુરુષાર્થને ! ધન્ય હો મંગલ પરિવર્તનને !
વીતરાગ માર્ગપ્રાપ્ત કહાન ગુરુદેવનો જય હો...

એણે ત્યાગ કર્યો સંસારનો રે, પ્રકાશ્યા મુક્તિ કેરા પંથ...
આજ વંદન કરું ગુરુરાજને રે...

કહાનગુરુએ હલાવ્યા હિંદને રે, અહો ! મલાવ્યો જ્ઞાયકદેવ... આજ...
ધર્મચક્રી ભરતમાં ઊતર્યા રે, અહો ધર્માવતારી પુરુષ... આજ...
જ્ઞાન અવતારી અહો આવિયા રે, પધાર્યા સીમંધર-સુત... આજ...
ગુરુદેવનાં ગુણને શું કથું રે, પ્રભુ સેવક તણા શણગાર... આજ...

કુંદામૃત પાન પીધાં, નિજ આતમ કાજ કીધાં;
જિનની સાચી રાખી ટેક, જાગ્યો સત્ય સુકાની એક.... ધન્ય....
તારી મહિમા અપરંપાર, તારાં શાં કરી એ સન્માન.... ધન્ય....
ધન્ય ધન્ય શ્રી ઉમરાળા ગામ, પ્રગટ્યા ધર્મધુરંધર કહાન.....
પ્રભુ જ્ઞાન ખજાના ખીલ્યાં, તુજ આતમમાંહી પ્રકાશ્યાં;
દીપે બાહ્યાંતર ગુરુરાજ, જગમાં સત્ય પ્રકાશનહાર.... ધન્ય....
જગમાં બહુ હતાં અંધારા, સૂઝે નહિ માર્ગ લગારા;
સાથી સાચો જાગ્યો કહાન, જગમાં સત્ય પ્રકાશનહાર ધન્ય....

